

คู่มือ

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(ฉบับปรับปรุง เมษายน ๒๕๖๐)

จัดทำโดย คณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการร่วมกัน โดยมีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน สนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิต ร่วมกันบริหารจัดการปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร ในลักษณะประชารัฐ

คู่มือการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ฉบับปรับปรุง (เมษายน ๒๕๖๐) นี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับมีความเข้าใจในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เมษายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. วัตถุประสงค์	๑
๓. เป้าหมายการดำเนินงาน (๒๐ ปี)	๒
๔. สถานที่ดำเนินการ	๒
๕. งบประมาณ	๒
๖. หลักการและแนวคิดในการดำเนินการ	๒
๗. หลักเกณฑ์และเงื่อนไข	๓
๘. การเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	๓
๙. ขั้นตอนการดำเนินการ	๔
๑๐. การสนับสนุนจากภาครัฐ	๖
๑๑. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด	๗
๑๒. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ	๗

คู่มือการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(ฉบับปรับปรุงเมษายน ๒๕๖๐)

๑. หลักการและเหตุผล

โครงสร้างภาคการเกษตรของไทย ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรขนาดเล็ก ลักษณะการผลิตต่างคนต่างทำ การดำเนินการลักษณะดังกล่าวทำให้ภาคเกษตรต้องเผชิญกับปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร เช่น ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ค่าจ้างแรงงานสูง ขาดอำนาจการต่อรองด้านการตลาด และปัญหาด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยียังเข้าไม่ถึงเกษตรกรเท่าที่ควร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยมีโครงการสำคัญคือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ให้มีความสำคัญในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด การรวมกลุ่มการผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกัน และสร้างเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน ภายใต้การสนับสนุนของทุกหน่วยงาน ภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ตลอดจนดูแลคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยจัดทำโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มและมีการบริหารจัดการร่วมกันเพื่อลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนด้านการตลาด ตามยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี ของรัฐบาล ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน ๑๔,๕๐๐ แปลง และจำนวนพื้นที่ ๙๐ ล้านไร่ ในปี พ.ศ.๒๕๖๕

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการร่วมกันในด้านการผลิตและการตลาด

๒.๒ เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๓. เป้าหมายการดำเนินงาน (๒๐ ปี)

ปี	จำนวนแปลง* (แปลง)	จำนวนพื้นที่* (ล้านไร่)	ร้อยละของพื้นที่ทำการเกษตร
๒๕๖๐	๑,๕๑๒	๒.๖	} ๒๐
๒๕๖๑ - ๒๕๖๔	๗,๐๐๐	๓๐	
๒๕๖๕ - ๒๕๖๙	๙,๕๐๐	๔๕	๓๐
๒๕๗๐ - ๒๕๗๙	๑๔,๕๐๐	๙๐	๖๐

หมายเหตุ * เป็นตัวเลขสะสม

๔. สถานที่ดำเนินการ

๗๖ จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

๕. งบประมาณ

๕.๑ งบประมาณหลัก

หน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามภารกิจของหน่วยงาน

๕.๒ งบประมาณสนับสนุน

หน่วยงานภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน

๖. หลักการและแนวคิดในการดำเนินการ

การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นระบบการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่เป็นหลัก ในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมๆไปกับการร่วมมือร่วมใจของเกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มการผลิต มีผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่ ในทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยคำนึงถึงการหลักการต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาในการจัดการส่งเสริมตามระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ได้แก่

๑) มีการผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสม ตามข้อมูลแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri Map) หรือเป็นพื้นที่ที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้

๒) มีขนาดการผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุน (Economy of Scale) สามารถใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกันจากการรวมซื้อรวมขาย การใช้หรือเครื่องมือ/อุปกรณ์/เครื่องจักรกล ร่วมกันได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง

๓) มีกระบวนการกลุ่มที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และง่ายต่อการเข้าถึงการส่งเสริม สนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้านองค์ความรู้ แหล่งทุน ให้เกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

๔) มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการผลิต

๕) มีช่องทางการตลาดรองรับ และสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาตลาดให้กว้างขวางและหลากหลายยิ่งขึ้น

- ๖) มีปัจจัยพื้นฐาน เช่นแหล่งน้ำ/ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต
- ๗) มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เช่น ลานตากโรงคัดแยก ลานเท เป็นต้น เข้ามาใช้ในการพัฒนาการผลิต
- ๘) มีการกำหนดมาตรฐานการผลิต และเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ รับรองสินค้าที่สามารถทำได้ หรือเป็นที่ต้องการของตลาด
- ๙) มีการกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการจัดทำแผนธุรกิจของกลุ่มที่ชัดเจน
- ๑๐) มีผู้จัดการแปลงที่มีศักยภาพและสามารถบริหารจัดการได้

๗. หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

๗.๑ เกษตรกรสมัครใจ รวมกลุ่มและเข้าร่วมดำเนินการ ภายใต้หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และเป้าหมายของแปลงใหญ่ พร้อมทั้งจะพัฒนาการผลิตและการตลาดร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการพัฒนา

๗.๒ เป็นการรวมแปลงผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน แปลงไม่จำเป็นต้องอยู่ติดกันเป็นผืนเดียว แต่ควรอยู่ในชุมชนที่ใกล้เคียงกัน สินค้าควรเป็นสินค้าหลักของเกษตรกร พื้นที่ที่มีความเหมาะสม มีศักยภาพที่จะพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจ และสามารถบริหารจัดการได้

๗.๓ ขนาดพื้นที่และจำนวนเกษตรกร จำแนกเป็น ๓ ประเภทสินค้า ดังนี้

- ๑) ข้าว พืชไร่ ปาล์มน้ำมัน และยางพารามีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ไร่ **และ** เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย
- ๒) ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ สมุนไพร หรือพืชอื่น ๆ มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ไร่ **หรือ** เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย
- ๓) ประมง ปศุสัตว์ ผึ้งและแมลงเศรษฐกิจ มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ไร่ **หรือ** เกษตรกรสมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๓๐ ราย
 - โค ๑ ตัว เท่ากับ ๐.๖๕ หน่วย
 - กระบือ ๑ ตัว เท่ากับ ๐.๗๐ หน่วย
 - แพะ แกะ ๑ ตัว เท่ากับ ๐.๑๐ หน่วย
 - สัตว์ปีก ๑ ตัว เท่ากับ ๐.๐๑ หน่วย
 - ผึ้งพันธุ์/ผึ้งโพรง/ชันโรง ๑ รัง เท่ากับ ๐.๖ หน่วย
 - จิ้งหรีด ๑ บ่อ เท่ากับ ๐.๖ หน่วย

หมายเหตุ การรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ พื้นที่ทำการเกษตรควรอยู่ในอำเภอเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ หากมีความจำเป็นต้องรวมพื้นที่ข้ามอำเภอ ให้ผู้จัดการแปลงเสนอแนวทางการบริหารจัดการแปลงที่ชัดเจนให้ คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ พิจารณาตามความเหมาะสมต่อไป

๘. การเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๘.๑ การเตรียมการ

(๑) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เอกชน ศึกษาทำความเข้าใจหลักเกณฑ์เงื่อนไข ขั้นตอนการดำเนินงาน วิธีการเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน

(๒) เกษตรกร/องค์กรเกษตรกร ศึกษาและทำความเข้าใจหลักการ วิธีการส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่ และประเมินศักยภาพตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเข้าร่วมการ ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ตามความสมัครใจ

๘.๒ การสมัครเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

เกษตรกร/องค์กรเกษตรกร ที่สนใจเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ สามารถยื่นใบสมัครได้ที่หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์วิจัยข้าว สำนักงานประมงอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เป็นต้น ตามแบบบันทึกที่กำหนด (ภาคผนวกที่ ๑) พร้อมจัดทำข้อมูลโครงสร้างการบริหารจัดการกลุ่มส่งเสริม การเกษตรแบบแปลงใหญ่ ได้แก่ รายชื่อประธานกลุ่ม ผู้จัดการแปลง และสมาชิกกลุ่มตามแบบบันทึกที่ กำหนด (ภาคผนวกที่ ๒)

การเข้าร่วมมี ๒ ลักษณะ คือ

(๑) เกษตรกร/องค์กรเกษตรกร ที่สนใจรวมตัวกันตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด และสมัครเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(๒) หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบ เสนอเกษตรกร/องค์กรเกษตรกรที่มีศักยภาพ มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด และสมัครเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

๘.๓ การตรวจสอบข้อมูล

หน่วยงานหรือองค์กรที่รับสมัคร ทำการตรวจสอบเอกสารและข้อมูลเบื้องต้นให้ครบถ้วน และส่งให้เลขาธิการกรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ

๘.๔ การพิจารณา

คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ ทำการ พิจารณา ตรวจสอบคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข พร้อมทั้งพิจารณาผู้จัดการแปลง ทั้งนี้ ผู้จัดการแปลง อาจเป็นเจ้าหน้าที่ หรือเกษตรกรที่มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นพี่เลี้ยง หรือผู้แทนภาคเอกชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ในกรณีที่เป็นแปลงใหญ่เกษตรสมัยใหม่ที่มีภาคเอกชนเข้าร่วมในการบริหารจัดการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เป็นพี่เลี้ยง หรือทำงานร่วมกับภาคเอกชน ให้พิจารณาตามภารกิจที่เกี่ยวข้อง

๘.๕ ผลการพิจารณาให้การรับรอง

๘.๕.๑ ผ่านการรับรอง

คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ แจ้งผลการรับรองให้คณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด และหน่วยงานที่รับสมัคร ทราบผลการพิจารณา พร้อมทั้ง แจ้งกรมส่งเสริมการเกษตรทราบ เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์

๘.๕.๒ ไม่ผ่านการรับรอง

คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ แจ้งผลการพิจารณาให้หน่วยงานที่รับสมัครทราบ เพื่อแจ้งเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร ทำการปรับปรุง/แก้ไข ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

๙. ขั้นตอนการดำเนินงาน

๙.๑ การชี้แจงการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบ ชี้แจงสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ให้เข้าใจถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ

๙.๒ จัดทำทะเบียนสมาชิก

จัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน โดยใช้ฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)

๙.๓ การวางแผนในการขับเคลื่อนงาน ดังนี้

๙.๓.๑ แผนการผลิตรายบุคคลของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่

- จัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การตลาด เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตรายบุคคลของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่

๙.๓.๒ แผนปฏิบัติงานของกลุ่มแปลงใหญ่ ประกอบด้วยข้อมูล ๓ ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน เป้าหมายการพัฒนา ๕ ด้าน และแบบบันทึก แผนปฏิบัติงานของกลุ่มแปลงใหญ่ (ภาคผนวกที่ ๓,๔) โดยมีวิธีการดังนี้

(๑) จัดเวทีวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคลของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ๕ ด้าน ได้แก่

- การลดต้นทุนการผลิต ระบุจำนวนเงินที่สามารถลดลงต่อพื้นที่
- การเพิ่มผลผลิต ระบุจำนวนผลผลิตที่เพิ่มขึ้นต่อพื้นที่
- การพัฒนาคุณภาพ ระบุมาตรฐานที่ให้การรับรองคุณภาพ เช่น GAP

เกษตรกรอินทรีย์ เป็นต้น

- การตลาด ระบุช่องทางการตลาด
- การบริหารจัดการ เช่น การทำการผลิตเพื่อเสริมรายได้ในแปลงใหญ่

การผลิตพืชหลังนา การปลูกพืชแซม หรือการเลี้ยงสัตว์ ประมง แผลงเศรษฐกิจ ในแปลงใหญ่ เป็นต้น

(๒) จัดทำแผนปฏิบัติงานของกลุ่มแปลงใหญ่ ให้สอดคล้องและบรรลุเป้าหมาย

๕ ด้าน

(๓) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติ ตามข้อ (๒) ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาคี ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เช่น การถ่ายทอดความรู้ การจัดทำแปลงเรียนรู้ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

(๔) การประเมินผล และวัดผลลัพธ์ของการดำเนินงานของกลุ่ม เพื่อใช้ในการปรับปรุง พัฒนาในปีต่อไป

๙.๓.๓ แผนปฏิบัติการสนับสนุนแปลงใหญ่ ของคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ ตามแบบบันทึก (ภาคผนวกที่ ๕,๖,๗)

คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ จัดประชุมทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานและร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการสนับสนุนแปลงใหญ่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ โดยนำแผนปฏิบัติงานของกลุ่มแปลงใหญ่ (จากข้อ ๙.๓.๒) มาจัดทำเป็นแผนเพื่อบูรณาการในการสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- แผนระดับอำเภอ
- แผนระดับจังหวัด

๙.๔ การพัฒนาเจ้าหน้าที่และผู้จัดการแปลง

กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาเจ้าหน้าที่และผู้จัดการแปลง ในด้านต่าง ๆ เช่น

- เรื่องเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการผลิตการเกษตรในแปลงใหญ่
- การวางแผนการผลิต
- การบริหารจัดการแปลงใหญ่

- การตลาด
- การจัดทำบัญชี/การเงิน
- ฯลฯ

๙.๕ การติดตามประเมินผลและการรายงาน

๑) การติดตาม

๑.๑) หน่วยงานผู้รับผิดชอบติดตามและประเมินการดำเนินงานของสมาชิกแปลงใหญ่แต่ละแปลง

๑.๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จวางแผนการติดตาม ให้คำแนะนำและดำเนินการตามแผน

๑.๓) ส่วนกลางและเขต ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และให้คำแนะนำปรึกษาในการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด

๑.๔) ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ติดตามนิเทศตามระบบของผู้ตรวจราชการ

๒) การประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทำการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในภาพรวม ทำการประเมินผล ๒ ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ เก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนเมษายนของทุกปี และจัดส่งรายงานผลการประเมินผลภายในเดือน พฤษภาคมของทุกปี

- ครั้งที่ ๒ เก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนกันยายนของทุกปี และจัดส่งรายงานผลการประเมินผลภายในเดือนตุลาคมของทุกปี

๓) การรายงาน

๓.๑) ผู้จัดการแปลงรายงานผลการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ตามแบบจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานแบบแปลงใหญ่ระบบออนไลน์ที่ดำเนินการโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้ ให้ผู้จัดการแปลงบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานให้เป็นปัจจุบัน ตามคู่มือการใช้งานระบบบันทึกข้อมูลการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ภาคผนวกที่ ๘ : <http://bigfarm60.doae.go.th>)

๓.๒) กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะเลขานุการคณะทำงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ รวบรวม และสรุปรายงาน ผลการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยตัดยอด ทุกวันที่ ๑๕ และวันที่ ๓๐ ของทุกเดือน โดยเสนอสรุปรายงานต่อสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในวันที่ ๒๐ ของทุกเดือน และวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป

๓.๓) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร นำข้อมูลสรุปรายงาน จัดทำรายงานเสนอ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป

๑๐. การสนับสนุนจากภาครัฐ

การเข้าร่วมการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นเวลา ๓ ปี ต่อเนื่องกัน ดังนี้

๑) ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านการจัดการดิน การจัดการน้ำ ตามความจำเป็นและเหมาะสม

๒) สมาชิกแปลงใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้ และการบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภาคี ตามความต้องการของสมาชิกแปลงใหญ่ เช่น

- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพ การวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน

- การทำบัญชี และการใช้ประโยชน์จากบัญชี
- การรวมกลุ่มเกษตรกร เช่น สหกรณ์การเกษตร วิสาหกิจชุมชน
- การเพิ่มมูลค่าและคุณค่าสินค้าเกษตร
- การตลาด/บริการ และอื่น ๆ

๓) สนับสนุนโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการพัฒนาการผลิต การตลาด และความเข้มแข็งตามศักยภาพของกลุ่ม/องค์กร ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของแหล่งทุน

๔) สนับสนุนการวางแผน/เป้าหมายการผลิตของกลุ่มแปลงใหม่ และแผนการผลิตของสมาชิกให้สอดคล้องกัน เพื่อดำเนินการในการจัดทำแผนธุรกิจของกลุ่ม

๕) สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงผลผลิตจากแปลงใหญ่สู่ตลาด

๖) สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายแปลงใหญ่ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี เป็นต้น

๑๑. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๑๑.๑ ผลผลิต (output)

๑. ปริมาณแปลงที่ได้รับการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ปี	จำนวนแปลง*(แปลง)	จำนวนพื้นที่* (ล้านไร่)	ร้อยละของพื้นที่ ทำการเกษตร
๒๕๖๐	๑,๕๑๒	๒.๖	} ๒๐
๒๕๖๑ - ๒๕๖๔	๗,๐๐๐	๓๐	
๒๕๖๕ - ๒๕๖๙	๙,๕๐๐	๔๕	๓๐
๒๕๗๐ - ๒๕๗๙	๑๔,๕๐๐	๙๐	๖๐

หมายเหตุ * เป็นตัวเลขสะสม

๒. เกษตรกร/องค์กรเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ได้รับการพัฒนาในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ การเชื่อมโยงสินค้า/ตลาด และความเข้มแข็งของกลุ่ม

๑๑.๒ ผลลัพธ์ (outcome)

เกษตรกรในพื้นที่แปลงใหญ่มีการรวมกลุ่มผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานที่เน้นการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ มีตลาดรองรับ ภายใต้การบริหารจัดการที่ดี สามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันสินค้าเกษตร และสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร สามารถลดต้นทุนการผลิตร้อยละ ๒๐ และผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐

๑๒. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

๑๒.๑ หน่วยงานหลัก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นประธานคณะทำงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

๑๒.๒ หน่วยงานร่วม

หน่วยงานภาคีภาครัฐ/เอกชน สถาบันเกษตรกร และอื่น ๆ